

TEMEL EKONOMİK GÖSTERGELER

	2000	2001	2002	2003	2004
GSYH (Milyar Cezayir Dinarı)	4.1	4.2	4.5	5.0	5.5
Reel Büyüme Hızı (%)	2.4	2.6	4.1	6.2	6.1
Enflasyon Oranı (Ortalama %)	-0.6	3.5	2.3	3.5	4.5
Nüfus (Milyon)	31.2	31.7	32.3	32.8	33.4
Fob İhracat (Milyon Dolar)	21,650	20,000	20,010	26,000	34,387
Fob İthalat (Milyon Dolar)	-9,350	-9,480	-12,010	-13,300	-16,254
Cari İşlemler Dengesi (Milyon Dolar)	9,140	7,998	4,821	9,020	14,866
Altın Hariç Rezervler (Milyon Dolar)	12,023.9	18,081.4	23,237.5	33,125.2	44,884.6
Toplam Dış Borç (Milyar Dolar)	25.3	22.6	22.8	22.8	22.0
Döviz Kuru (Dolar/CD Ortalama Cezayir Dinarı)	75.26	77.22	79.68	77.39	72.16

Kaynak : EIU

GENEL EKONOMİK DURUM

Cezayir, petrol ve doğalgaz gibi kaynaklarının zenginliği sayesinde gelirlerinin %90'ı sözkonusu ürünlerin ihracatına dayalı bir ülke olup, ekonomisi petrol fiyatlarındaki değişimlerden büyük ölçüde etkilenmektedir.

Ham petrol üretimindeki artış ve 2004 yılında İn Salah Bölgesi doğalgaz üretim projesinin hayata geçmesine paralel olarak 2004 yılında %5.5 olarak gerçekleşen GSYH'daki büyümenin 2005 yılında %7.5 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. Ülkedeki ham petrol üretimi son iki yılda %40 artış kaydetmiş bulunmaktadır. Yılda 9 milyar m³ doğalgaz üretimi gerçekleştirecek Amenas Projesi'nin 2005 yılında hayata geçmesiyle büyümenin desteklenmesi beklenmektedir. Söz konusu gaz, boru hatlarıyla İspanya ve İtalya'ya ihraç edilecektir.

Cezayir’de, ekonomik ve ticari anlamda değişim başlamış olmakla birlikte, planlı ekonomiden serbest piyasa düzenine geçiş sürecini yaşayan bir çok ülkede olduğu gibi, bu alışma döneminin sancıları hissedilmektedir. Yüksek işsizlik oranı (resmi işsizlik oranı %24 olarak belirlense de gayriresmi verilere göre %50’lere ulaşmıştır), GSHM’nın%20’sine yakın vergilendirilmemiş kazanç, petrol dışı ekonominin geliştirilememesi ve ekonomik reformların uygulanmasındaki yavaş ilerleme Cezayir’in sözkonusu süreç içinde üstesinden gelmesi gereken sosyal ve ekonomik sorunlardan bazılarıdır.

Cezayir Hükümeti’nin birincil ekonomik hedefi işsizlik oranının düşürülmesidir. Hedefine ulaşmanın anahtarını ise özelleştirme, fiyatların serbestleştirilmesi, devlet kurumlarının yeniden yapılandırılması ve yabancı sermayenin ülkeye çekilmesi olarak belirlemiş, ancak günümüze kadar fazla yol alamamıştır.

Hükümet, 2005-2009 yılları yatırım programında 55 milyar dolarlık yatırım yapmayı planlamaktadır. 2005 yılında başta telekom, enerji ve su alanlarında yatırımların artması beklenmektedir.

Ülkede özelleştirme son derece yavaş ilerlemekte olup, önümüzdeki dönemde başta telekom, enerji, su, ulaştırma ve konut sektörlerinde olmak üzere çeşitli alanlarda yabancı sermaye girişi beklenmektedir. 2004 yılı ilk yarısında 54 yabancı sermayeli projeye onay verilmiş olup, bunlardan 31’i doğrudan yabancı sermaye 23’ü ise ortaklık şeklinde gerçekleşmiştir. Resmi verilere göre yılın ilk altı ayında ülkeye giren yabancı sermaye 1.4 milyar dolara ulaşmıştır.Ülkede azalan terör olayları yabancı sermaye girişinde olumlu rol oynamıştır. Ancak, bürokratik işlemler, bankacılık sistemindeki sorunlar ve yurtdışına kar transferinde yaşanan sıkıntılar yabancı sermaye girişine engel olmaya devam etmektedir. Hükümet, 2005 yılında 1200 firmanın özelleştirilmesinin planlandığını da açıklamıştır.

Cezayir globalizasyon süreci içerisinde dünyadaki yerini alma çabalarını sürdürmektedir. Avrupa Birliği ile Ortaklık ve İşbirliğinin tesisine yönelik Anlaşmayı Aralık 2001’de parafe etmiş ve Ekim 2002’de imzalamış bulunmaktadır. Sözkonusu Anlaşma Cezayir Parlemantosundan Nisan 2003’te geçmiş olup, yürürlüğe girebilmesi için 25 AB Ülkesi onayından da geçmesi gerekmektedir. Bu çerçevede, Cezayir 10 yıl içinde AB sanayi ve tarım ürünlerine uyguladığı tarifeleri kaldırmayı, AB ise Cezayir tarım ürünlerine uyguladığı vergi ve kotaları kaldırmayı taahhüt etmiştir. 2002 yılında EFTA ile Ortaklık Anlaşması imzalayan Cezayir’in 2005 yılında Dünya Ticaret Örgütüne üye olması beklenmektedir.

Cezayir’de iletişim hizmetlerinde altyapıdan kaynaklanan güçlükler yaşanmaktadır. Bu bağlamda ilk planda mevcut telefon ağının modernleştirilmesi ve hat sayısının artırılması planlanmış, özel şirketlerin de bu piyasaya girebilmelerine olanak sağlayacak kanunlar çıkarılmıştır. Ülkede biri devlete ait diğerleri Mısırlı Orascom ve Kuveytli Wataniya Firması olmak üzere üç GSM operatörü faaliyet göstermektedir. Wataniya Grubu 421 milyon dolar değerinde ülkenin 3. GSM operatörü ihalesini kazanmış olup, 670 milyon dolarlık yatırım yapması beklenmektedir.

TARIM, ORMANCILIK, BALIKÇILIK

➤ Tarım

Cezayir 2.4 milyon km² ile Afrika'nın en büyük topraklarına sahip ikinci ülkesi olmakla beraber, ancak bu toprakların sadece %3.4'ü ekilebilir alan olarak kullanılabilir. Ülkede ekilebilir topraklar kamuya ait olup, özel sektör tarafından işletilmektedir. Cezayir gıda sektöründe dışarı bağımlı bir ülkedir. Kurak geçen yıllarda ülkenin gıda ithalatı ortalama 2.2 milyar dolar civarında gerçekleşmektedir. Hükümet, toplam işgücünün dörtte üçünü istihdam eden ve GSMH içindeki payı %10 olan tarım sektörünü geliştirmek adına, sulanabilir alanların artırılması ve tarım ürünlerinin pazarlama ve dağıtım kanallarının genişletilmesine ayrılan fonların artırılmasına karar vermiştir.

Cezayir'in başlıca ürünleri temelde buğday ve arpa olmak üzere tahıllar, turunçgiller, sebze, üzüm ve hurmadır. Cezayir son yıllarda Fransa, Kanada ve ABD'den buğday ithal etmiştir. Cezayir, ihtiyacını karşılamak için yılda ortalama 8 milyon ton tahıl ithal etmek durumundadır.

Tarımsal üretim talebin tahıl ve türevlerinde %35'ini, süt ve sütlü mamullerde %42'sini, bakliyat %53'ünü, et ve patates ile meyve ve sebze %100'ünü karşılarken çay, şeker ve kahvede bu oran %0'dır.

Taze hurma geçen on yıl boyunca, Cezayir'in en büyük hidrokarbon-dışı ihracat kalemini oluşturmuştur. Ulusal hurma firması "Office National de Dattes", çoğunluğu Sahara vahalarında olan 72 bin hektarlık alanda, 7.5 milyon adet hurma ağacına sahiptir.

Yerel zeytin mahsulünden elde edilen yıllık ortalama zeytinyağı üretimi ise 150 hl civarında gerçekleşmektedir. Hükümet 200 yeni zeytinyağı fabrikası kurulması ve 100 bin hektarlık zeytinliğin rehabilitasyonu çalışmalarına devam etmektedir.

➤ Hayvancılık

Hayvancılık özel sektöre ait sürülerin desteklediği güney bölgelerinde ve yüksek ovalarda hala önemli bir rol oynamaktadır. Daha önceki hükümetler, sistemi yeniden yapılandırmayı denemişler, ancak eski mülkiyet yapısı değişmemiş olup, halen hayvanların %50'si sürü sahiplerinin %5'inin elindedir.

Cezayir 1,200 km'lik Akdeniz kıyılarından yeterince yararlanamamaktadır. Balıkçı teknelerinin çoğu küçüktür ve ailelerin mülkiyetindedir. Hükümet sektörün getirisini arttırmak için bir dizi adımlar atmaktadır. Balıkçılık limanları modernize edilirken, devletin sağladığı finansman ile yeni balıkçı tekneleri alımına gidilmekte ve ayrıca, 1994 Ticaret Yasası, bağımsızlıktan beri ilk defa yabancı balıkçıların Cezayir'de avlanmasına izin vermektedir. Ülke mevcut avlanan balık miktarını 99 milyon tondan 246 milyon tona çıkarmayı planlamakla beraber bu hedef için herhangi bir tarih belirlememiştir.

MADENCİLİK

Cezayir’de varolan ancak işletilemeyen mermer, dekoratif taşlar, kil, alçı taşı, tuzlu kaynaklar, baritin, kum, volfram, kurşun-çinko, yarı değerli taşlara ilişkin kaynakların özelleştirilerek işletmeye açılması için ülkede girişimler sürdürülmektedir. Ayrıca ülkenin güneydoğudaki Hoggar bölgesinde altın ve Mali sınırı yakınlarında elmas yatakları bulunmaktadır. Ancak enerji dışında ihmal edilmiş olan madencilik alt yapısını güçlendirmek üzere bu sektörü yabancı firmalara açan yeni bir madencilik yasası yürürlüğe girmiştir. Buna bağlı olarak da önümüzdeki dönemde maden yataklarının keşfi ve işletilmesine yönelik uluslararası ihaleler açılacaktır. Ayrıca, yeni kanun maden şirketlerine yurtdışına serbestçe sermaye ve kâr transferine izin verirken, altyapı ekipmanına ilişkin vergi iadesi gibi teşvikleri de sağlamaktadır.

İMALAT SANAYİ

Cezayir’in 1970’teki ağır sanayi şirketleri deneyimi, geride başa çıkılması zor bir merkezleşme ve verimsizlik mirası bırakmıştır. Ülkenin sanayi potansiyelinin %80’ni Kamu İktisadi Teşebbüsleri, kalan %20’sini de KOBİ niteliğinde olan özel sektör kuruluşları oluşturmaktadır. KİT’lerin yeniden yapılandırılması veya tasfiye ya da özelleştirme sürecine alınması faaliyetleri devam etmektedir. Cezayir, yarı mamul ve mamul olarak sanayi alanında ithalata bağımlıdır. İmalat sektöründe faaliyet gösteren firmaların önündeki en önemli iki engel hammadde temini ve enerji kesintileridir.

ULAŞTIRMA

Cezayir, Afrika Ülkeleri arasında 100,000 km ile en uzun karayoluna sahip ülkesidir. Ülkede taşımacılığın %85’i karayolu ile yapılmaktadır. 2003-2004 ekonomik programında karayolu yapımı ve onarımına 43.9 milyar dolar ayrılmıştır. Devlet, karayolu yapımı ve onarımına öncelik vermektedir.

Ülkede 11 liman faaliyet göstermekte olup, bunlardan Arzew, Skikda ve Bethioua Limanları petrol ve petrol ürünleri taşımacılığında kullanılmaktadır. Alger, Oran, Annaba ve Djendjen Limanları deniz taşımacılığının %75’ini sağlamaktadır.

Fransız Alstom Firması Cezayir’in dış bölgelerinde yer alan toplam 300 km uzunluğunda 3 demir yolu hattının 107 milyon dolar değerindeki elektrifikasyonu ihalesini kazanmıştır.

Aéroports de Paris (ADP) başkent Hourı Boumediene havaalanına teknik destek sağlanması konusunda iki yıllık bir anlaşma imzalamıştır.

ENERJİ

➤ Petrol

Cezayir'in kanıtlanmış petrol rezervleri 11 milyar varildir. Son yıllarda bulunan petrol yatakları, arama faaliyetlerinin artırılması ve mevcut petrol yataklarının geliştirilmesi sonucu önümüzdeki yıllarda Cezayir petrol rezervlerinde gözle görülür artış olması beklenmektedir.

2004 yılı Eylül verilerine bakıldığında ham petrol üretimi %8.7'lik bir artışla 2004 yılı başında 1.15 milyon varil/gün değerinden 1.25 milyon varil/güne yükselmiştir. Artan yatırımlara bağlı olarak ham petrol üretiminin 2005 yılında 1.5 milyon varil/gün, 2010 yılında ise 2 milyon varil/gün'e ulaşması beklenmektedir.

Birçok OPEC ülkesinin aksine Cezayir'de petrol üretimi yabancı yatırıma açık olup petrol üretiminin büyük kısmı yabancı firmalar tarafından gerçekleştirilmektedir. Ülkede faaliyette bulunan başlıca petrol firmaları Anadarko, Burlington Resources, BHP Billiton, BP, CNODC, CNPS, Enagas, Endesa olarak sıralanabilir. Anadarko, günlük 530,000 varil/gün üretim ile ülkedeki en büyük yabancı petrol üreticisi konumundadır. Ülkedeki ham petrol üretiminin %50'den fazlası ise SONATRACH tarafından gerçekleştirilmektedir.

Cezayir'de halihazırda günde 501,865 varil kapasiteli dört adet rafineri faaliyet göstermektedir. Ülkedeki en önemli petrol sahaları Hassi Messoud, Rhourde el-Baguel, Tin Fouye Tabankort Ordo, Zarzaitine, Haoud Berkaoui ve el-Gassi el Agreb'tir.

➤ Petrokimya

Petrokimya Cezayir sanayiinde önemli rol oynamaktadır. Ulusal petrokimya firması olan Entreprise des Industries Petrochimiques (ENIP) Skikda ve Arzew birimleri yılda 283,284 ton metanol, reçine ve plastik üretmektedir. Diğer fabrikalar arasında Arzew'deki 800,000 ton/yıl azot gübre üreten fabrika ve Annaba'daki gübre fabrikası yer almakta olup, bunların da yabancı yatırımcılara açılması planlanmaktadır.

➤ Doğalgaz

Cezayir'de ticari doğal gaz üretimi 1961 yılında başlamıştır. Ülkenin kanıtlanmış doğalgaz rezervleri 175 trilyon ft³'dür. AB toplam doğalgaz ithalatının beşte biri Cezayir tarafından karşılanmaktadır.

Temmuz 2001'de Cepsa (İspanya) ve Sonatrach, Cezayiri direkt İspanya'ya bağlayacak bir doğalgaz boru hattı (MEDGAZ) inşaatı için anlaşmaya varmıştır. Daha sonra BP, Endesa, Eni, Gaz de France TotalFinaElf gibi birçok firma Medgaz'ın hisselerini almıştır. Hattın 2007 yılında açılması planlanmaktadır. Kasım 2002'de Cepsa, Medgaz yoluyla 35 milyar m³ doğal gaz alımı için iyi niyet anlaşması imzaladığını açıklamıştır.

Temmuz 2004'te Statoil ve BP firmaları, In Salah doğalgaz projesinin hayata geçtiğini ve İtalya'ya ihracatın başladığını açıklamıştır. Kısa dönemde gaz üretiminin yılda 9 milyar m³'e ulaşması beklenmektedir. In Salah Bölgesinden çıkarılan doğalgaz Hassi R'Mel sahasına 500 km'lik bir boru hattı kanalıyla pompalanmakta, oradan da boru hatlarıyla Tunus üzerinden Sicilya ve İtalya'ya ihrac edilmektedir. BP, Statoil ve Sonatrach'ın ortaklığından oluşan In Salah Gaz Şirketi İtalyan Enel Firması ile yılda 4 milyar m³ doğalgaz ihracatı için anlaşma imzalamıştır. Kalan miktar ise İspanya'ya ihraç edilecektir. In Salah Bölgesi'nin devreye girmesiyle Cezayir doğalgaz ihracatının %15 oranında artması beklenmektedir. Libya sınırında yer alan In Amenas doğalgaz projesinin 2005 yılında hayata geçmesiyle her iki doğalgaz yatağında toplam doğalgaz üretiminin yılda 18 milyar m³'e ulaşacağı tahmin edilmektedir.

İspanyol Iberdrola Firması, 2007 yılında başlamak üzere Sonatrach'tan yılda 1 milyar m³ doğalgaz alımı konusunda anlaşmaya varmış bulunmaktadır. Söz konusu gaz 2007'de hizmete girecek MEDGAZ boru hattı kanalıyla ihraç edilecektir. MEDGAZ boru hattının kapasitesi yılda 8 milyar m³ olacaktır.

Cezayir, İtalya, İspanya ve Portekiz gibi ülkelere ihraç etmek dışında doğalgaz rezervlerini petro-kimya sanayiinde hammadde ve ülke içi enerji tüketimi için kaynak olarak kullanmayı tercih etmektedir. Cezayir yılda ortalama 12 milyar m³ doğalgaz tüketmekte ve bunun üçte ikisi enerji üretiminde kullanılmaktadır. SONATRACH, halihazırda yıllık 65 milyar m³ olan doğalgaz ihracatını 2010 yılında 85 milyar m³'e çıkarmayı amaçlamaktadır.

SONATRACH ve Nijerya'nın Ulusal Petrol Şirketi olan Nigeria's National Petroleum Corp (NNPC) iki ülke arasında doğal gaz boru hattı yapımı konusunda görüşmeler gerçekleştirmişlerdir. 4000 km uzunluğunda olması planlanan hattın Nijerya doğal gazını Avrupa'ya ihracatını amaçlamaktadır. Cezayir, sıvılaştırılmış doğal gaz üretiminde dünyada ikinci sırada yer alırken, Nijerya yedinci sırada yer almaktadır.

➤ Elektrik

Elektrik üretim kapasitesi ortalama 6,000 MV olan Cezayir'in elektrik ihtiyacı her geçen yıl artmaktadır. 2010 yılında ihtiyacın 8,000MV civarında olacağı tahmin edilmektedir.

2002 yılı Ocak ayında Cezayir Parlamentosu Sonelgaz'ı halka açarak elektrik üretimindeki tekele son vermiş ve bağımsız enerji projelerinin yolunu açmıştır.

Sonelgaz ve GRTN (İtalya) 2001 yılı Aralık ayında, Sicilya ve Sardunya üzerinden Avrupa'ya elektrik ihraç etmek amacıyla bir denizaltı enerji nakil hattı kurulması için bir ortaklık kurmuştur.

Alman Siemens Firması, Başkent Cezayir'in 100 km'lik güneyinde Berroughia şehrinde 193 milyon dolar değerinde enerji santrali yapımı ihalesini kazanmış bulunmaktadır. Söz konusu santralin 2006 yılında tamamlanması beklenmektedir.

İNŞAAT

Cezayir'in çok büyük altyapı gereksinimleri ve yapı malzemelerinin azlığı yerel firmaların yeni inşaatlara olan talebi karşılamalarını engellemiştir. Ayrıca güvenlik sorunları yabancı müteahhitlerin tüm projeleri özellikle hidrokarbon sektörüyle ilgili yoğun şekilde korunan projeleri üstlenmeleri konusunda bir isteksizlik yaratmaktadır. Hükümetin yaşadığı finansman yetersizliği de uzun süreli gecikmelere neden olmaktadır.

Cezayir'in en büyük sorunlarından biri konut ihtiyacının karşılanamamasıdır. Devlet uygulamaya koyduğu program çerçevesinde, önümüzdeki beş yıllık süre içinde her yıl ortalama 200,000 konut inşa edilmesini öngörmektedir.

Bayındırlık Bakanlığı projeleri arasında ise 2005 yılında 10 adet balıkçılık limanı, Chlef, El Boyad ve Bordj'da 3 adet havalimanı inşaaı öngörülmektedir. Diğer yandan, yine Bayındırlık Bakanlığı tarafından yürütülen ve kıyı şeridini takib eden 1200 km'lik Doğu-Batı otoyolu ülkenin en önemli yatırım projesidir. Halihazırda sözkonusu projenin ancak 200 km'lik kısmı ihale edilmiştir. Kalan bölümü aşamalı olarak ihale edilecektir. Sözkonusu proje 30 viadükt ve 16 tünel inşaaını da kapsamaktadır. Ülkenin Kuzey ve Güney'ini birbirine bağlayan bir otoyol projesi de gündemdedir. Bu yol ile Avrupa'dan Nijerya ve Çad'a bir malın 24 gün yerine Cezayir üzerinden 4-5 günde ulaştırılması amaçlanmaktadır.

Öte yandan kuraklığın kentsel nüfus ve sanayi üzerindeki olumsuz etkileri dikkatleri su sektörünün ihtiyaçları üzerinde yoğunlaştırmıştır. Cezayir kentinin su temin şebekesinin 250 km'yi aşkın bölümünün yenilenmesi gerektiği tahmin edilmektedir. Cezayir'in doğu ve batı bölgelerindeki su kaynaklarının geliştirilmesi için gerekli olan 350 milyon doların 118 milyon dolarını Dünya Bankası vermeyi taahhüt etmiştir. Kentsel bölgelerdeki susuzluğu geçicide olsa azaltmak üzere Fransız firması BDL günde 150,000 m³ suyun şehirlere aktarılması çalışmalarına başlamıştır. Ayrıca Taskbet barajının inşaatı tamamlanmıştır.

2005 yılında Su İşleri Bakanlığı tarafından Tunus sınırında yer alan Meksa Barajı ile ilgili isale hattı ve yine Montasaghem-Arzew-Oran(MAO) projesi kapsamında arıtma tesisi ve isale hattı ihalesi açılacaktır. Diğer yandan, 2006-2007 döneminde 30 vilayetin su şebekelerinin rehabilitasyonu da öngörülmektedir. 2005 yılında Skikda'da 100 bin/m³/gün, Benisaf'ta 150 bin/m³/gün ve Hama'da 100 bin m³/gün kapasiteli deniz suyundan tatlı su elde edilmesine yönelik santral ihalesi açılacaktır. Oran ve Sikikda şehirlerinde deniz suyundan tatlı su elde edilmesi ile ilgili iki adet santral yapımı ile ilgili ihaleyi ise Cobra Instalaciores & Servicios konsorsiyumu kazanmış bulunmaktadır.

Ayrıca, Başkent Cezayir Liman İdaresi liman hizmetlerinin iyileştirilmesini teminen 63.6 milyon dolarlık bir yatırım programını başlatacaktır. Sağlanacak bu para, özellikle limanın modernleştirilmesi ve geliştirilmesine yönelik yeni ekipman alımına katkıda bulunacaktır. Buna ilaveten, buğday depolarının kapasiteleri arttırılacak ve 160 tonluk bir vinç alınacaktır. Limanın genişletilmesini de öngören proje 2005 yılında

tamamlandığında, halihazırda mevcut 200 bin konteynerlik kapasiteye bir 25 binlik kapasite daha eklenmiş olacaktır. 2007 ve 2010 yılları arasında ise ikinci bir konteyner terminali inşa edilecektir.

Mısır Orascom İnşaat Firması (Orascom Construction Industries)'nin kolu olan Cezayir Çimento Şirketi (Algerian Cement Company) başkentin 240 km güneybatısında yer alan M'sila Fabrikasında ikinci bir üretim hattı kuracağını açıklamıştır. 187 milyon dolara mal olacağı tahmin edilen hattın yıllık 2.2 milyon tonluk kapasite ile şirketin toplam kapasitesini 4.4 milyon tona çıkarması beklenmektedir. Ülkenin toplam çimento üretimi yıllık 10 milyon tonu aşmaktadır.

FİNANSAL HİZMETLER

Cezayir'de bankacılık sistemi Merkez Bankası, 6 devlet bankası, 1 kamu kalkınma bankası ve bir özel bankayı kapsayacak şekilde kurulmuştur. Devlet bankacılığı 1968'den beri üç büyük kuruluşun elindedir: BNA (Banque National d'Algérie), BEA (Banque Extérieure d'Algérie) ve CPA (Crédit Populaire d'Algérie). Diğer iki ticari banka 1963'te kurulmuş olan BAD (Banque Algérienne de Développement) ve ulusal tasarruf bankası olan CNEP'dir (Caisse Nationale d'Épargne et de Prévoyance). 1980'de hükümet, tek tek sektörlerle hizmet veren bankalar kurmaya başlamıştır. 1982'de BADR'yi (Banque de l'agriculture et du développement rural) ve 1985'te BDL'yi (Banque de développement local) açmıştır. Ülkede Fransız Natexis, Société Generale, BNP-Paribas Bankaları faaliyet göstermekte olup, Citibank, Credit Lyonnais ve Fortis Bank'ın şubeleri bulunmaktadır. Ülkede faaliyette bulunan Arap Bankaları Arab Bank, ABC / Arap Banking Corporation, Bank Al Baraka, BAMIC, BCIA / Banque Commerciale et Industrielle d'algerie ve CAB / Compagnie Algerienne des Banques olarak sıralanabilir.

Cezayir Merkez Bankası (Banque Centrale d'Algérie) 1990 yılında yeni bir para ve kredi kanunu kabul edildiğinden beri bankacılık sistemi reformunu öngörmektedir. Hazine'nin 1994'te 275 milyar CD (8.7 milyar Dolar) borçlanmaya gittiğinden beri yerel bankaların durumu iyileşmiştir. Ancak pek çok banka kötü yönetim ve siyasi müdahale mirasından ötürü hala sıkıntı çekmektedir. 1994'ün sonlarından beri uluslararası firmaların yürütmekte olduğu kamuya ait yerel bankalara yapılan denetimler göstermiştir ki, BNA dışındaki tüm yerel bankaların baştaki sermaye yeterliliği oranına ulaşmak için sermaye artırımına gitmeleri gerekmektedir. Son değişiklikler, yeni yerel özel bankalara ve birkaç büyük yabancı bankaya yetki verilmesini içermektedir.

➤ Menkul Kıymetler Borsası

Reform programının bir parçası olarak "Cezayir Menkul Kıymetler Borsası" 28 Temmuz 1999'da resmen açılmıştır. İlk şirketin Cezayir Borsası'na kote olması resmi açılıştan altı hafta sonra, Eylül ayı ortalarında olmuştur: Bir gıda işleme firması olan Eriad'ın hisseleri 1.17 milyon Cezayir Dinar'lık cirosu üzerine 1998'in sonlarında tespit ettiği ilk halka arz değerinin %1.8'i üzerinde 2,340 CD'den işlem görmeye başlamıştır. Daha önce sadece hazine kağıtları değişimi yapılırken bir hafta sonra devlete ait ilaç firması Saidal işlem

görmeye başlayan ikinci firma olmuştur. Bundan sonra iki katılım daha olmuştur; Sonatrach ve Cezayir Aurassi Hotel.

TURİZM

Ülkedeki siyasi durum gelişme gösterene kadar turizm önemli bir ekonomik sektör haline gelemeyecektir. Daha iyi şartlarda, deniz turizmi ve iç kısımlardaki dağlara ve çöllere düzenlenecek turlar için bir potansiyel mevcuttur. Hükümet şu anki sorunlara rağmen, sektörü teşvik etmek için iç çatışmanın henüz durduğu güney bölgesinde yoğunlaşan politikaları kabul etmiştir. Ancak hükümet Kuzey Afrika'nın 2.6 milyar Dolarlık turizm gelirlerinden 35 milyon Dolarlık pay alan sektöre, bütçeden 40,000 Dolardan az bir kaynak aktarmaktadır. Bazı İspanyol ve diğer bir kaç uzmanlaşmış seyahat acentası Güney'de tatil seçenekleri sunmakta olup, Alicante'den Adrar'a kadar charter uçuşları da kapsayan doğrudan uçuşlar başlamıştır.

YATIRIM MEVZUATI

Yatırımlardan yatırımların geliştirilmesi ve arttırılması için stratejik bir organ olan Yatırım Ulusal Konseyi(CNI) ve Yatırımların Geliştirilmesi Ulusal Ajansı (ANDI) sorumlu olup, yatırımlarla ilgili dosyalar ANDI tarafından incelenerek sonuçlandırılmaktadır.

Yerli ve yabancı yatırımcılar eşit koşullara tabii olup yatırımcılara sunulan fırsatlar şöyle sıralanabilir;

- Yatırımın gerçekleştirilmesine doğrudan katkı sağlayan ekipmanların ithalatında gümrük vergisi indirimi
- Yatırımların gerçekleştirilmesine doğrudan katkı sağlayan ekipmanların ithalatında KDV muafiyeti
- Yatırım çerçevesinde gerçekleştirilen gayrimenkul alımlarında intikal vergisi muafiyeti
- 10 yıl için kurumlar vergisi, gelir vergisi, götürü vergi, mesleki faaliyetlerden alınan vergi ve arazi vergisi muafiyeti

Yabancı Sermaye Mevzuatı kapsamında gelir ve sermaye transferi ile uluslararası tahkime başvurma imkanları garanti altına alınmıştır.

Ülkede işsizliğin önüne geçilmesi için yerel işçi çalıştırılması tercih edilmekte, bu nedenle yabancı kalifiye işçiler/teknisyen vb. dışında işçi çalıştırılmasına izin verilmemektedir. Çalışma izni en az üç ay, en fazla iki yıl için verilebilmektedir. Cezayir'de oturma ve çalışma izni almak isteyen yabancıların öncelikle İçişleri Bakanlığı'na bağlı Güvenlik Dairesi'ne başvuruda bulunmaları gerekmektedir. Sigorta

primi toplam %35 olup, bunun %26'sı işveren, %9'u işçi tarafından ödenmektedir. Asgari ücret ise 8,000 Cezayir Dinarı'dır.(ortalama 100 dolar)

Bürokrasinin yavaş işleyişi, ilgili kurumlardaki bilgi ve koordinasyon eksikliği vb. güçlükler dolayısıyla, şirket kurulması, oturum izinleri vb. nin yanı sıra, ANDI nezdinde işlerin izlenmesi bakımından yerel bir avukat ile çalışılması tavsiye edilmektedir.

Şirketler ve Şirket Kuruluşu;

İrtibat Bürosu

İrtibat bürolarının ticari faaliyette bulunma ve para transfer hakları bulunmamakta olup, irtibat bürosu kurulmasında öncelikle Ticaret Bakanlığına yazılı başvuruda bulunulması gerekmektedir. İrtibat bürosunun kurulabilmesi için banka nezdinde CEDAC hesabı açtırılması ve irtibat bürosu için 20.000 ABD dolarının teminat olarak bankada bloke edilmesi gerekmektedir. CEDAC yalnızca yabancılar için açılan bir hesap türü olup, bu hesaba yatırılan para döviz, çekilen para ise dinar cinsinden olabilmektedir.

Ana şirketin statüsünün onaylı fotokopisi, büro yöneticisinin atanmasına ilişkin ana şirketin kararı, büro yöneticisinin özgeçmişi ve fotokopisi şirket kuruluşunda gereken evraklardır.

Ticari Şirketler

Ticari şirketler E.U.R.L (Şahıs Şirketi), S.A.R.L (Limited Şirket) ve S.P.A (Anonim Şirket) olarak sıralanmaktadır.

E.U.R.L. şahıs şirketi olup, yönetici şirketin sahibi veya dışarıdan birisi olabilmektedir.Limited Şirket olan S.A.R.L ise en az iki en fazla 25 ortaklı şirkettir. Şirket yöneticisi ortaklardan veya dışarıdan birisi olabilmektedir. Anonim Şirket statüsündeki S.P.A ise en az yedi ortaklı olup, büyük sermayeli şirket olma özelliğine sahiptirler. Yönetim kurulu ve yönetim kurulu başkanı şartı bulunmaktadır.

Söz konusu şirketler, yabancı bir kişi tarafından kurulsa bile , Cezayir şirketi statüsünde olacağından ticari faaliyetlerden doğan karı yurtdışına transfer etme hakları bulunmamakta ve yalnızca ithal edilen malın bedeli transfer edilebilmektedirler. Şirket aynı zamanda yatırımcı ise yatırımına göre para transfer hakkı bulunmakta olup, şirket kuruluşu için en az 100,000 Cezayir Dinarının bankada bloke edilmesi gerekmektedir. Şirket aynı zamanda yatırımcı ise, yatırımına göre para transfer etme hakkı bulunmaktadır.

1 Temmuz 2003 tarihinde yürürlüğe konulan yeni düzenleme ile herhangi bir malın hiçbir işleme veya değişime tabi tutmadan mevcut haliyle doğrudan tüketicilere sunan ithalatçı şirketler için asgari sermaye miktarı 10 milyon Cezayir Dinarına (yaklaşık 125,000 ABD Doları) yükseltilmiştir.

Yatırım Şirketi olan SPA-SCA'nın kurulma prosedürü ticari şirketin kuruluşuyla aynıdır. Ancak, statüde yatırım şirketi olduğunun belirtilmesi gerekmektedir.

Yabancı şirket kurulması durumunda, Cezayir'de kurulacak şirket, ana şirketin bir şubesi olacak ise, ana firmanın tüm dokümanlarının tercüme edilip, Dışişleri Bakanlığı tarafından tasdik edilmesi ve Ticaret Bakanlığına verilmesi gerekmektedir. Yabancı firma tüm sermaye ve kazancını yurtdışına transfer etme hakkına sahip olup, ofisin iyi bir şekilde çalışabilmesi için yeterli bir bütçenin bırakılması gerekmektedir.

DIŞ TİCARET REJİMİ

Tarife dışı tedbir olan kota ve lisans uygulaması kaldırılmış bulunmaktadır. Ancak ithalatta sağlık kontrolleri, test ve kalite kontrolü uygulamaları mevcuttur.

Ayrıca, gerek gıda maddelerinde, gerek gıda maddeleri dışındaki mallarda etiketlemeye ilişkin özel kurallar uygulanmaktadır.

Ekonomik liberalizasyon çerçevesinde, 2001 yılında itibaren ithalattan alınan gümrük vergilerinde bazı indirimlere gidilmiş olmasına rağmen yüksek gümrük vergisi oranları ticarete engel olmaya devam etmektedir.

Gümrük Vergisi	Oranları
Hammadde ve Yatırım Malları	%5
Yarı Mamuller	%15
Nihai ürünler	%30

Gümrük vergisinin yanı sıra bazı ürünlerde 2003 yılı için %36 oranında Geçici İdari Vergi uygulaması başlatılmış olup, söz konusu vergi 2006 yılına kadar %12'lik dilimler halinde aşamalı olarak kaldırılacaktır. İthalat sırasında ayrıca %2.4 oranında gümrük işlemleri vergisi alınmaktadır. KDV oranı ise, bir kısım tarım ürünlerinde %7, diğer ürünlerde %17'dir.

İlaç ve eczacılık ürünleri ve hastane ekipmanları ithalatında ön izin şartı bulunmaktadır.

DIŞ TİCARET

İhracatının büyük bölümünü petrol, doğalgaz ve petrol ürünlerinin kapsadığı ve 30 milyonluk ülke nüfusunun %70'ini 30 yaşın altındaki insanların oluşturduğu Cezayir'de, başta gıda maddeleri olmak üzere ihtiyaçların büyük ölçüde dış kaynaklardan karşılandığı gözlenmektedir. Gıda ürünlerinin yanı sıra Cezayir ithalatında en önemli kalemler makine, metal, kimyasallar ve kara taşıtlarıdır. Gıda ürünleri arasında ise buğday ve tahıllar, süt ürünleri, şeker, kahve, çay ve meyve en önemlileridir. Artan petrol üretimi ve petrol fiyatlarına bağlı olarak ihracat 2003 yılında 26 milyar dolara yükselmiştir.

2004 yılında artan petrol üretimi ve fiyatlarına bağlı olarak ihracatın 2003 yılında 26 milyar dolarlık seviyesinden 2004 yılında 34.4 milyar dolara ulaştığı, ithalatın ise inşaat ve altyapı projelerine bağlı olarak 2003 yılında 13.3 milyar dolar seviyesinden 2004 yılında 14.8 milyar dolara çıktığı tahmin edilmektedir.

Cezayir'in başlıca ticari ortakları arasında; Fransa, ABD, İtalya, İspanya, Hollanda, Kanada, Türkiye, Belçika, İngiltere, Brezilya ve Çin yer almaktadır. Ülke ihtiyacı olan malların büyük bölümünü başta Fransa ile Akdeniz'de komşusu olan İtalya ve İspanya'dan temin etmektedir. Bu ülkeler ise, özellikle doğalgaz da Cezayir'e bağımlı olup, ithal ettikleri bu maddenin bedelini malla ödemek istemektedirler.

DIŞ YARDIMLAR

Fransa, Kalkınma ve Büyüme için ortaklık kapsamı çerçevesinde Cezayir'e 2 milyar Euro'luk (2.4 milyar dolar) yardım yapmayı planlamaktadır. Söz konusu miktarın yarısını ticari krediler oluştururken, 750 milyon Euro'luk bölümü düşük faizli krediler, 288 milyon Euro'luk bölümü ise Cezayir'in Fransa'ya olan mevcut borçlarının yatırıma dönüştürülmesi şeklindedir. Fransız Kalkınma Ajansı (Agence Française du Développement) Cezayir'de küçük ve orta ölçekli firmalara yönelik 55 milyon Euro'luk yardım tahsisinde bulunmuştur.

Ticari kredilerin üçte ikisi Cezayir'de inşaa edilmekte olan metro için ekipman tedarikinde kullanılacaktır. Fransa, bu kapsamda ayrıca başkent Cezayir, Oran ve Constantine şehirlerinde su dağıtım şebekesinin modernizasyonu konusunda da yardımda bulunacağını açıklamıştır. AFD tarafından tahsis edilecek düşük faizli 75 milyon Euro'luk kredi kırsal kesimdeki konut ve deprem bölgesinde zarar gören binaların rehabilitasyonunda kullanılacaktır.

TÜRKİYE – CEZAYİR İKİLİ EKONOMİK VE TİCARİ İLİŞKİLERİ

ANLAŞMA VE PROTOKOLLER

Anlaşma	İmza Tarihi
Ticaret Anlaşması	09.05.1979
Turizm İşbirliği Anlaşması	12.01.1980
Ekonomik, Bilimsel ve Teknik İşbirliği Anlaşması	20.10.1983
Sivil Havacılık Anlaşması	18.04.1986
Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması	02.08.1994
Gümrükler Arası İdari Yardımlaşma Anlaşması	06.11.1997
Deniz Taşımacılığı ve Seyrüseferine İlişkin Anlaşma	25.02.1998
Meteoroloji Alanında Teknik İşbirliği Protokolü	25.01.1998
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması	03.06.1998
KEK 6. Dönem Protokolü	03.06.1998
Sağlık Alanında İşbirliği Anlaşması	05.10.2000
Gümrükler Arası İşbirliği Anlaşması	08.09.2001
KEK 7. Dönem Protokolü	29.11.2001
KEK 8. Dönem Protokolü	23.09.2004

TİCARİ İLİŞKİLER

TÜRKİYE-CEZAYİR İKİLİ TİCARETİ (1000\$)

Yıllar	İhracat	İthalat	Denge	Hacim
1997	315,953	768,021	-452,068	1,083,974
1998	481,923	648,285	-165,362	1,129,208
1999	407,645	681,885	-274,240	1,089,530
2000	383,461	1,192,413	-808,952	1,575,874
2001	421,963	1,063,982	-642,019	1,485,945
2002	503,495	1,049,300	-545,805	1,552,795
2003	567,649	997,188	-429,539	1,564,837
2003 Ocak-Kasım	510,709	916,206	-405,497	1,426,915
2004 Ocak-Kasım	698,203	1,086,244	-388,041	1,784,447

Türkiye'nin Cezayir'e ihracatı 2003 yılında 2002 yılına oranla %12.7 artarak 503 Milyon dolardan 568 Milyon dolara ulaşırken, Türkiye'nin Cezayir'den ithalatı 2003 yılına oranla %5 azalarak 997 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. 2004 yılı Ocak-Kasım dönemi verilerine bakıldığında ise Türkiye'nin Cezayir'e ihracatı 2003 yılının aynı dönemine oranla %36.7 artış göstererek 698.2 milyon dolar olarak gerçekleşirken, Cezayir'den ithalatı aynı dönemde bir önceki yıla oranla % 18.5 artarak 1.086 milyon dolara ulaşmıştır.

2004 Yılı Ocak-Kasım Dönemi Türkiye'nin Cezayir'e İhracatında Başlıca Maddeler	
Otomotiv ve Yan Sanayi	140,271,410
Demir çelik	93,667,807
Demir çelik eşya	70,965,629
Kazanlar, Makineler	58,311,505
Örülmemiş Giyim Eşyası	53,160,227
Elektrikli Makinalar	48,937,383
Eczacılık Ürünleri	13,230,102
Plastikler	12,942,037
Sebze Meyve Müstahzarları	11,938,021
Örme Eşya	11,034,855
Diğer	183,744,269
TOPLAM	698,203,245

Cezayir'e yapılan ihracatımıza bakıldığında, çok çeşitli Türk ürününün Cezayir pazarında satışa sunulduğu ve bunlar içerisinde otomotiv ve yan sanayi (%20), demir-çelik (%13.4) ve demir çelik eşyanın (%10.16) ilk sıralarda yer aldığı görülmektedir. Bunun yanı sıra, kayıt dışı ekonomi kapsamında değerlendirilen bavul ticareti yoluyla da yıllık yaklaşık 100 – 150 milyon dolar tutarında bir ihracat gerçekleştirildiği tahmin edilmektedir. Resmi rakamlarımızda görülmemekle birlikte İspanya, Fransa ve İtalya limanları üzerinden ülkemiz menşeli malların "re-export" yoluyla veya Magrep Birliği üyesi ülkelerden transit olarak Cezayir'e geldiği ve bu ticaretin yıllık toplamının yaklaşık

300-350 milyon dolar civarında olduğu bilinmektedir. Ancak gerek bavul ticareti gerek diğer ülkeler üzerinden yapılan sevkıyat, Türkiye için öncelikli hedef pazarlar arasında yer alan Cezayir'e yönelik ihracatımızı arzu edilen düzeye ulaştıracak, istikrarlı yöntemler değildir. Zira, liberal ekonomiye geçiş gayretleri içerisinde olan ülkelerdeki bu tür geçici eğilimler, ihracatçı ülkelerin söz konusu ülkelerdeki pazar paylarını yerleştirip geliştirmelerine imkan vermeyen istikrarsız bir yapı arz etmektedir. Nitekim özellikle son dönemde Cezayir Gümrük İdaresi'nin aldığı tedbirler sonucunda bavul ticaretinin yavaşladığı gözlenmektedir.

2004 Yılı Ocak-Kasım Dönemi Türkiye'nin Cezayir'den İthalatında Başlıca Maddeler	
Mineral Yakıtlar	1,019,403,069
Demir Çelik	58,105,192
Çinko ve çinko ürünleri	3,048,384
Anorganik Kimyasallar	2,481,342
Tuz,kükürt,imento	1,838,328
Ham postlar	434,835
Yenilen sebzeler	288,447
Sebze-meyve müstahzarları	237,775
Gübreler	158,898
Uçucu yağlar	32,558
Diğer	216,020
TOPLAM	1,086,244,848

Cezayir'den ithalatımızda mineral yakıtlar (ham petrol, doğalgaz, sıvılaştırılmış doğalgaz, sıvılaştırılmış petrol gazı) % 92.42 ile en büyük paya sahip kalemdir.

YATIRIMLAR

Bağımsızlığını kazandığı tarihten, son bir kaç yıl öncesine kadar sanayisi ve ticareti büyük ölçüde devlet kontrolünde bulunan Cezayir'de özellikle genç nüfus içerisinde büyük işsizlik sorunu yaşanmaktadır. 1999 yılındaki başkanlık seçimlerinin ardından ekonominin liberalleştirilmesi konusunda önemli çalışmalar başlatılmış, dış dünyaya açılım, yabancı sermayenin Cezayir'e çekilmesi, yabancı firmalar ile ortaklık ve yatırımlara öncelik verilmiştir. Hükümet bu gerekçelerle ülkede katma değer ve istihdam yaratacak yatırımlara yönelmesine ağırlık vermekte ve gerekli mevzuat değişiklikleri yapmakta, yerli ve yabancı yatırımların teşvikine yönelik önlemler almaktadır. Dolayısıyla da demonte hammadde ve yarı mamullerin ithalatı teşvik edilmektedir. Bu bağlamda, firmalarımızın mevcut teşvik imkanlarından yararlanarak, Cezayir'de yatırıma yönelmeleri, ülke pazarında istikrarlı, kalıcı ve giderek artan bir paya sahip olunmasını sağlayacaktır.

Mevcut durum itibariyle 12 adedi inşaat sektöründe olmak üzere 84 adet Türk firması Cezayir'de şirket kurarak, gıda, elektrik-elektronik, inşaat malzemeleri, pamuk ipliği, kumaş, tekstil ve konfeksiyon, demir-elik, otomotiv, imento, boya, kağıt, plastik

ambalaj ve eşya, deniz taşımacılığı, sabun ve helva üretimi, seramik, sanayi makineleri üretimi gibi çeşitli alanlarda ticari bazda faaliyetlerini sürdürmektedirler. Bunların dışında irili ufaklı 22 civarında Türk firması deterjan, bakliyat, çocuk bezi, kablo vs. gibi alanlarda toplamda 150 milyon doları aşan doğrudan yatırım gerçekleştirmiştir. Son olarak ilaç sektöründe faaliyet gösteren Abdi İbrahim Firması ise 2005 yılında üretime geçmesi beklenen bir tesis kurmaktadır. Halihazırda firmanın Cezayir'e 10 milyon dolarlık ihracatı bulunmaktadır.

CEZAYİR'DE YERLEŞİK TÜRK YATIRIMLARI	
Şirket Adı	Faaliyet Alanı
STAR INT. SPA	Un, bakliyat, pirinç paketlenme/işleme tesisi
STAR AMBALAJ SPA	Propilen çuval imalatı
MEEP SARL	Telekomünikasyon ve Elektrikli Ev Aletleri Üretimi
ADARA SARL	Muslukçuluk Eşyası Üretimi
SAFKAR ALGERIE	Taşıtlar için Klima Cihazı Üretimi
ENKAL SPA	Deniz dibinin Taraklanması ve Mühendislik
CIMENT DE MEDITERRANEE	Çimento fabrikası
LAKHLEF METAL & CIE	Haddehane
ASP SPA	Kanalizasyon Boru Hattı Döşenmesi
SIESTA SARL	Plastik enjeksiyon
ALTUR SARL	Kağıt peçete üretimi
ADP SARL	Yatırımların Gerçekleşmesi ve etüdenmesi
KARDACHE PLASTİK	Plastik işleme
SARL WOODPECKER	Mobilya İmalatı
FAINE SARL	Peçete ve kağıt mendil üretimi
FBMB SARL	Mobilya Üretimi
SARL UNIVERSAL PRESTIGE	Mobilya üretimi
STAMBOUL MEUBLE	Mobilya Üretimi
SARL NAFCO	Kablo üretimi
HAYAT KİMYA	Deterjan
ACMC SPA	Karboksil-metil selüloz üretimi
SARL TREFIMETAL	Çelik hadde, tel üretimi

Kaynak: Türkiye'nin Cezayir Ticaret Müşavirliği

MÜTEAHHİTLİK VE MÜŞAVİRLİK HİZMETLERİ

Müteahhitlik firmalarımızın Cezayir'de bugüne kadar üstlendikleri 27 adet projenin toplam değeri 457 milyon dolardır. Türk firmaları 2003 yılında toplam değeri 173 milyon dolar olan 8 proje üstlenirken, 2004 yılında 201 milyon dolar değerinde 8 adet proje daha üstlenmişlerdir.

Firma İsmi	Proje İsmi	Proje Bedeli
ASKA	Pk 41 + 750 pk 67 + 000'ye kadar olan 25,25 km'lik El Affron – El Hoceinia otoyol kesitinin yol çalışmalarının gerçekleştirimi	13.710.000,00 \$
Kaskaş Kayar Kalip Alt Yapı Sondaj Kazık ve Tecrit A.Ş.	Oued Athmenia barajının delgi, drenaj ve enjeksiyon işleri	2.259.750,00 \$
Kayi İnşaat ve Tic. Ltd. Şti.	Heuraoua – Cezayir'de 1812 konut etüd ve yapımı	50.017.504,36 \$
Sa-Ra Enerji İnşaat Tic. San. A.Ş.	220 KV Tiiz Ouzou – El Kseur Hattı (65 km) 220 Kv Bouira – El Kseur – Darguinah Hattı (70 + 50 KM) olmak üzere toplam 185 km'lik enerji nakil hatlarının etüd, malzeme tedariki, söküm kapsamında olan eski hatların sökülmesi, inşaat işleri, yeni ekipmanların montajı ve testlerinin gerçekleştirilmesi ve hatların işletmeye alınması ve çalışma garantisinin verilmesi	7.641.596,00 \$
Sa-Ra Enerji İnşaat Tic. A.Ş.	220 KV Arbaa – Alger Est Hattı (24 Km) 20 KV Arbaa – Alger 1 Est hattın Rouiba'da kesilmesi (8 km) 220 KV si Mustapha – Tizi Ousou Hattı (55 Km) 220 KV Si Mustapha Hattın DBK'da bağlanması (5 Km) 60 KV Bouira – Sidi Aissa Hattı (50 Km) olmak üzere toplam 142 km'lik enerji nakil hatlarının etüd, malzeme tedariki, söküm kapsamında olan eski hatların sökülmesi inşaat işleri, yeni ekipmanların montajı ve testlerinin gerçekleştirilmesi ve hatların işletmeye alınması ve çalışma garantisinin verilmesi	5.214.926,00 \$
Sina İnşaat ve Tic. Ltd. Şti.	Bejaia limanını Abdelkader Balıkçı rıhtımının düzenleme çalışmaları	11.434.301,77 \$
Atlas Yapı San. Tic. A.Ş.	Oran Vilayeti, Bir El Djir bölgesinde 2000 sosyal konut yapımı	22.889.947,98 \$
Alsim Alarko San. Tesisleri A.Ş.	Arzew deniz suyu arıtma ve kuvvet santrali projesi	16.650.000,00
TOPLAM		131.638.0216,11 \$

Firma İsmi	Proje İsmi	Proje Bedeli
STFA Temel Araştırma A.Ş.	Cezayir Metrosu ön takviye işi	887.231,06 \$
Tekser / Ozgun	Ti i Ouzou – Oued Aissi arası demiryolu hattı inşaatı	29.242.015,77 Euro 2.859.625.719,08 DA
Uransan Dış Tic. Taahhüt ve Yatırım A.Ş.	1500 sosyal lojman yapımı	1.930.347.099,67 DA
Sa-Ra Enerji İnşaat A.Ş.	Ti-Ouzou – El Kseur 220 KV'lik enerji nakil hattı, Boira – Kseur – Darguinah 220 Kv'lik enerji nakil hattı	8.129.825,69 \$
Sa-Ra Enerji İnşaat A.Ş.	220 Kv'lik enerji nakil hattı 1 220 Kv'lik enerji hattının kesimi Si Mustapha – Tizi Ouzou 220 Kv'lik enerji nakil hattı Si Mustapha – Tizi Ouzou 220 KV'lik enerji hattının pikuru	5.231.865,38 \$
Sa-Ra Enerji İnşaat A.Ş.	220 / 30 Kv'lik trafo merkezi 60 Kv'lik enerji hattı	3.652.970,43 Euro 87.784.694,58 DA
Sa-Ra Enerji İnşaat Tic. A.Ş.	Bana-Merrouana 60 Kv'lik enerji hattı Al Beida – Oum Bouaghi 60 Kv'lik enerji hattı Al Beida – Oued Zenati 60 Kv'lik enerji hattı	1.610.728,00 \$ 27.872.412,68 DA
Mesa Kalıp Sanayi	Tünel kalıp, çeşitli bağlantılar yapılmakta	
As-Ka	El Afroun – Loceina oto yol sanat yapıları	İhale açıldı
Kayı İnşaat Ltd.	Oran'da iş merkezi lüks konut 26 kat	1.652.211,702,88 DA
Kayı İnşaat Ltd.	Boumerdes şehrinde 500 konut etüdü ve yapımı	989.153.260,75 DA
Kayı İnşaat Ltd.	Boumerdes şehrinde kule yapımı 12 kat	80.167.968,45 DA
STFA	Arzew Liman tamiri	10.000.000,00 (ihale sonuçlandı)
ETRHB + Tekser + Aydeniz + Özgün	Oued Aissi – Bizi Ouzou 14 km demiryolu	73.750.000,00 \$ (İnşaat başlıyor)
Atlas	Ain Temouhent 240 yataklı hastahane	12.000.000,00 \$
Uransan Dış Tic. A.Ş.	1500 sosyal lojman yapımı	1.930.347.099,67 DA
Tekser / Özgün	Tizi Ouzou – Oued Aissi arası demiryolu hattı inşaatı	29.242.015,77 Euro 2.859.625.719,08 DA
Yılmaz İnşaat	Constantino şehrinde 400 villanın altyapı çalışmaları	182.001.189,13 DA
Endem İnşaat A.Ş.	Çeşitli inşaat projeleri	13.895.535,00 \$

Kaynak : Türkiye'nin Cezayir Ticaret Müşavirliği

Mesa Firması'nın 40 villa-244 lüks konut ve ayrıca 800 konut, otel ve 102 konut yapımına ilişkin görüşmeleri halen devam etmektedir.

Cezayir'de iş yapmayı planlayan Türk müteahhitlik firmalarının Cezayir'de ofis açmaları ya da Cezayirli ile ortaklık tesis etmeleri katılacakları ihaleleri kazanabilmelerinde ilave kolaylık sağlamaktadır.

DOĞALGAZ VE PETROL ALIM I

21 Şubat 1985 tarihinde imzalanan Türkiye – Cezayir KEK 3. Dönem tutanağı çerçevesinde, 1988 yılında BOTAŞ ve SONATRACH arasında “Sıvılaştırılmış Doğal Gaz (LNG)” Alım-Satım Anlaşması imzalanmıştır.

BOTAŞ ve Sonatrach’ın 1995 yılında Cezayir’den ek doğalgaz alımı için imzaladıkları anlaşmaya göre sıvılaştırılmış doğalgaz alım miktarının 1 Ekim 1998 tarihinden itibaren 3 milyar m³e, 1 Ekim 1999’dan itibaren de 4 milyar m³e çıkartılması kararlaştırılmıştır. Bu çerçevede, Cezayir’den ithal edilen sıvılaştırılmış doğalgaz bedelleri aşağıda yer almaktadır.

Yıllar	LNG (Milyon \$)
1994	33.4
1995	101.7
1996	289.0
1997	432.3
1998	323.4
1999	330.3
2000	571.7
2001	523.0
2002	509.0
2003	509.1
2004	509.3

Kaynak: DTM

Tüpraş ile Sonatrach arasında yapılan anlaşma çerçevesinde, Türkiye’nin gerçekleştirdiği ham petrol alımları da aşağıda yer almaktadır. 1999 yılından itibaren Cezayir’den ham petrol alımı yapılmamıştır.

Yıllar	Ham Petrol (Milyon \$)
1994	0
1995	174
1996	256
1997	178.2
1998	90.2
1999	72.6

Kaynak: DTM

Cezayir’den yıllar itibariyle gerçekleştirilen sıvılaştırılmış petrol gazı alımları aşağıdaki tabloda sunulmaktadır. Ancak 2003 yılı için Cezayir ile LPG alımı ile ilgili anlaşmaya varılamamıştır.

Yıllar	LPG (Milyon \$)
1995	103.9
1996	153.8
1997	144.7
1998	172.3
1999	239.2
2000	553.2
2001	230.3
2002	208.7

Kaynak: DTM

Türkiye’de 2001 yılında çıkarılan yeni Enerji Yasası çerçevesinde doğal gaz alımının özel sektöre devri sırasında yeni alım kararının arz ve talebe dayalı olarak piyasanın kontrolünü üstlenen yeni Enerji Komitesi’nce alınacak olması Cezayirli yetkilileri oldukça rahatsız etmiş ve buna bağlı olarak Türkiye’de gerçekleştirilmeyi öngördükleri iki doğal gaz enerji santrali yatırımından vazgeçtiklerini beyan etmişlerdir.

KREDİ İLİŞKİLERİ

18 Mart 1996 tarihinde imzalanan “Mutabakat Zaptı” çerçevesinde Cezayir’in Türkiye’ye olan kamu niteliğindeki borçlarının Paris Klubü ile yapılan borç erteleme anlaşmalarına göre Cezayir Merkez Bankası’nın Türk Eximbank’a orta vadeli kredi ve sigorta programlarından doğan 27 milyon dolarlık borcunun 31 Mayıs 1996 tarihinden başlayarak 31 Mayıs 2010 tarihine kadar ödenmesi hususunda karar verilmiştir. Geri ödemeler düzenli olarak devam etmektedir.

Eximbank, kısa vadeli ihracat sigorta programı çerçevesinde Cezayir’e olan sevkiyatları da sigorta kapsamına almakta olup, 2002 yılında 6.4 milyon dolar, 2003 yılında 8.8 milyon dolar, 2004 yılında ise 30.9 milyon dolar tutarında sevkiyatı sigorta teminatı altına almıştır.

Bunların yanı sıra, ithalatçılarımız ve müteahhitlerimiz için önemli bir pazar olan Cezayir’e yapılacak mal ve hizmet ihracatına Eximbank kendi finansman kriterleri çerçevesinde kredi/garanti desteği sağlanması hususunu değerlendirmeye alabilmektedir.

BANKACILIK MEKANİZMASI

Cezayir’den 1994 yılından itibaren alımına başlanan ve 20 yıllık süre ile yıllık 4 milyar m³ sıvılaştırılmış doğalgaz (LNG) ithalat bedelinin bir bölümünün Eximbank nezdinde açılacak bir hesapta toplanarak Türk İhraç Ürünlerinin veya Cezayir’de üstlenilecek müteahhitlik ve müşavirlik hizmetlerinin finansmanında kullanılması hususu Cezayir tarafına teklif edilmiş ancak bugüne kadar Cezayir tarafından somut bir adım

gelmemiştir. Öte yandan özellikle müteahhitlik alanında somut bir projenin oluşması durumunda bu konunun tekrar gündeme getirilebileceği düşünülmektedir.

GEMİ YAPIMI

Cezayir Hükümeti, Cezayirli balıkçı firmalarına %40'ı hibe, %50'si uzun vadeli olmak üzere kredi vermek suretiyle balıkçı teknesi alımını teşvik etmektedir. Bu çerçevede, alımı öngörülen toplam 2500 balıkçı teknesinin bir bölümü İspanya, İtalya, Fransa ve Kore'de yapılırken 20'ye yakın tekne de Kocatepe, Türkoğlu, Ketenciler, ANA Grup gibi firmalarımız tarafından üstlenilmiştir. Teknelerin fiyatı 700 bin dolar ilâ 1.5 milyon dolar arasında değişmektedir.

TURİZM

Ülkemize gelen Cezayir vatandaşlarının sayısının önümüzdeki yıllarda gelişen ilişkilerle birlikte artması beklenmektedir.

Cezayir'den 1997-2004 Yılları Arasında Ülkemize Gelen Turist Sayısı	
Yıllar	Turist Sayısı
2000	33,421
2001	39,904
2002	41,473
2003	42,140
2004	44,124*

Kaynak:T.C. Turizm ve Kültür Bakanlığı

(*):Geçici veridir

CEZAYİR İLE TİCARİ VE SİNAİ İŞBİRLİĞİNİN GELİŞTİRİLMESİNE DAİR SORUN VE ÖNERİLER

- Cezayir'de faaliyette bulunan Türk müteahhitlik firmaları ülkedeki bürokratik işlemler, karar sürecinin uzun olması ve sonuçlanan ihalelerin iptal edilmesi gibi sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Ayrıca, en düşük fiyat Türk firmaları tarafından verildiği hallerde bile zaman zaman ihale daha yüksek teklif sunmuş diğer ülke firmalarınca kazanılabilmektedir. Bu çerçevede, Türk müteahhitlik firmalarının Cezayir'de yaşadıkları sorunları ele alarak çözüm üretebilecek ortak bir komite kurulması faydalı görülmektedir.
- Cezayir'de özellikle tüketim ürünlerine uygulanan gümrük duvarlarının çok yüksek olması itibariyle, iki ülke arasında bir STA imzalanması bu ülkedeki pazar payımızın kaybedilmemesi açısından büyük önem arz etmektedir.

- Türk bankaları tarafından verilen “teminat mektupları” Cezayir’de doğrudan kabul edilmemekte, işlemin muteber bir yabancı banka üzerinden yapılması istenilmektedir. Özellikle “kat’i teminat mektupları”nda bu durum küçümsenmeyecek maliyet getirmekte, dolayısıyla da teklif fiyatlarını yükseltmektedir.
- Cezayir’de bankacılık sistemi devlet bankacılığı ağırlıklıdır. Akreditif mal bedeli transferinde minimum 10 işgünü valör söz konusudur. Vesaik mukabili ödeme sistemi işlememekte, bankalar vesaik mukabili ithalatta mal bedeli transferini yapmak için fiili ithalatın gerçekleştirildiğine dair gümrük beyannamesinin kapatılması ve kendilerine ibrazı şartını aramaktadır. Bu da, ithalattan itibaren, en az 60 günlük ödeme gecikmelerine neden olmaktadır. Akreditif açacak alıcı firmaların, % 120 nakit dinar blokajı yapmaları istenen Cezayir’de, ticaret konusunda yaşanan en önemli sorun, bankacılık sisteminin bürokratik ve hantal yapısıdır. Keza, kamu ihalelerinde alınan geçici ve kati teminatların iadesi de çok geç olmaktadır. Döviz gelirleri açısından herhangi bir sorunu olmayan Cezayir’de, Türk Bankaları’nın doğrudan muhabirlik ilişkileri oluşturmaları bu nedenle çok önemlidir.
- Cezayir’e yapılan sevkiyatların nakliye sigortalarının Cezayir’de yerleşik sigorta şirketlerine yaptırılması zorunluluğunun kaldırılması firmalarımızın işini kolaylaştıracaktır.
- 3 Haziran 1998 tarihinde iki ülke arasında imzalanan “Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Koruması” Anlaşmasının en kısa sürede yürürlüğe girmesi önem arz etmektedir.
- Cezayir’e boya vb. yanıcı kimyasal malların ithalatında, mal gemiden limana boşaltılmadan önce, tüm orijinal ithalat dokümanlarının gümrüğe ibrazı şart koşulmaktadır. Ancak, bankacılık sistemi içinde evrak gönderilerinde kaçınılmaz gecikmeler olmaktadır. Kaldı ki, uluslararası kurye firmaları bile, Türkiye’deki gönderici adresinden Cezayir’deki merkezlerine evrakları, en iyi ihtimalle 3-4 günde teslim etmekte, dahili dağıtım ise, yerel birimlerce ek süre içinde yapılmaktadır. Bu durumda, bu tür malların varışı sonrasında kalan evrak ibrazları nedeniyle, çoğu kargonun boşaltılmadan geri gönderilmesi, bu nedenle ikinci bir navlun ödenmesi söz konusu olmaktadır. Bu noktada, gerek Cezayir gümrükleri nezdinde girişimde bulunarak, bu tür malların taahhütname ile gemiden limana tahliyesine izin verilmesi, gerekse ithalatın orijinal evrakların ulaşmasını müteakip tamamlanmasına olanak verilmesi yararlı olacaktır. Diğer taraftan, haftada 5 gün Cezayir’e direk sefer yapan THY’nin en azından THY Alger Ofisi’nde alıcıya teslim edilmek üzere evrak kuryesi kabul etmesi çok yararlı olacaktır.
- Cezayir’de bir Türk bankası olmaması büyük bir engel ve eksiklik olarak işadamlarımızın karşısına çıkmaktadır. Cezayir’de bir Türk Bankası’nın da şube açması bu yönden büyük önem taşımaktadır.

- Türk Hava Yolları Cezayir seferleri zaman zaman yetersiz kalmakta, aşırı yoğunluk yaşanmaktadır. Bu sebeple söz konusu hatta halihazırda haftada beş defa olan uçuş sayısının yediye çıkarılması faydalı görülmektedir.
- Cezayir'e giriş vizelerinin uygulamasında sorunlar yaşanmaktadır. Verilen çok girişli vizeler üç aylık süre için geçerli olmaktadır. Bu sürenin işadamları için asgari bir yıla çıkartılması yararlı olacaktır. Vize için Cezayir Konsolosluğu'nun davetiye talep etmesi, ayrı bir engel oluşturmaktadır. Diğer yandan, Cezayir'de iş alan müteahhit firmaların Cezayir'e nitelikli eleman götürmek istediğinde vize verilmesi için uzun zaman beklenmesi bir diğer engeldir.
- Projelerin Eximbank kredisi ile desteklenmesi.
- İki ülke arasındaki siyasi ilişkilerin geliştirilmesi bu kapsamda hükümetler arası karşılıklı ziyaretlerin arttırılması ticari ve ekonomik ilişkilerin de artmasına yardımcı olacaktır.
- Cezayir ve Tunus yüksek tüketime bağlı olarak (kişi başına düşen kutulu domates tüketimi yıllık 3 kg / totalde 101 m ton) domates ürünleri sanayilerini geliştirmek istemekle beraber kurak iklim koşulları nedeniyle bu oran sınırlı kalmaktadır. Her yıl aynı verimi elde edememekte, bu açıdan sektörde gelişme için ciddi zirai altyapısı olan Türkiye gibi bir ülke ile işbirliğinin kendileri açısından uygun olacağı düşünülmektedir.
- Cezayir Sağlık Bakanlığı tarafından 2005 yılında büyük bir hastane projesi öngörülmekte olup, başta tıbbi araç, gereç ve malzeme tedariki konularında Türk firmaları açısından önemli bir potansiyel yer almaktadır.
- KOBİ'lerden sorumlu Bakanlığa bağlı ANSEJ isimli kuruluş Cumhurbaşkanı'nın talimatıyla ticari bankalar aracılığıyla gençlerin iş kurmalarını teşvik etmek üzere kişi başı 130 bin Euro kredi vermeye başlamıştır. Söz konusu kredi küçük makinelerin alımı için verilecek olup, devlet garantisi altındadır. Bu bağlamda Ansej ile Ostim ya da KOSGEB arasında yapılacak bir anlaşma çerçevesinde bazı makinelerin Türkiye'den alınması karşılığında bu gençlere iş eğitimi verilmesi öngörülmektedir.
- İki ülke arasında kültürel ilişkilerin geliştirilmesi iki ülke arasındaki ilişkileri pekiştirecektir.
- Cezayir ile "Denizcilik Sektörü" kapsamında işbirliği yapılabilecek sektörler;
 - *Liman yapımı ve rehabilitasyonu
 - *Liman taranması
 - *LNG taşınmasından pay alınması
 - *Gemi Yapımı
 - *Balıkçılık
 - *Cezayir-Türkiye Ro-Ro ve konteynır hattı kurulması

Cezayir’de ihtiyaç duyulan 2500 balıkçı teknesinin bir bölümü İspanya, Fransa, İtalya ve Kore’de yapılırken Türkiye’de de 20’ye yakın tekne siparişi alınmıştır. Ancak, Cezayir Balıkçılık Bakanlığı ile yapılacak bir Anlaşma çerçevesinde üzerinde anlaşılacak bir miktarın Türkiye’de inşası hususunda Cezayirli firmaların Türkiye’ye yönlendirilmesi mümkün görülmektedir.

Bu arada Türk balıkçılarının Cezayir karasularında avlanmasını ve elde edilen ürünün işlenerek Cezayir ve AB pazarına ihracını teminen iki ülke arasında bir balıkçılık anlaşmasının imzalanması hususunda 8 Dönem KEK Görüşmeleri sırasında mutabık kalınmıştır.

- İki ülke arasında firmaların işbirliği yapabilecekleri bir diğer sektör ise fosfat olup, Türkiye’de bu alanda ortak yatırımlar öngörülebilmektedir.

DIŞ EKONOMİK İLİŞKİLER KURULU
FOREIGN ECONOMIC RELATIONS BOARD

KURUCULAR

TOBB Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği / **TİSK** Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu / **TZOB** Türkiye Ziraat Odaları Birliği / **TÜSİAD** Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği / **YASED** Yabancı Sermaye Derneği / **TMB** Türkiye Müteahhitler Birliği / **İKV** İktisadi Kalkınma Vakfı / **TİM** Türkiye İhracatçılar Meclisi / **TURKTRADE** Türkiye Dış Ticaret Derneği

TOBB Plaza Talatpaşa cad. No:3 Kat:5 34394 Gültepe Levent İstanbul

Telefon: 0 212 339 50 00 (pbx)

Faks: 0 212 270 30 92

0 212 270 41 90 (pbx)

E-mail: info@deik.org.tr

Web: www.deik.org.tr

Yönetim Kurulu Başkanı:

M. Rifat Hisarcıklıoğlu

İcra Kurulu Başkanı:

Rona Yırcalı

Direktör:

Çiğdem Tüzün

Grup Koordinatörü:

Yasemin Uluevren